

Posudek rigorózní práce Ireny Švábové: "Problematika depresivních symptomů a jejich bližší charakteristika u osob trpících revmatoidní artritidou"

Posuzovaná práce se podobně jako práce diplomová týká psychologických aspektů revmatoidní artritidy, se zaměřením na výskyt depresivních symptomů, úroveň funkčních schopností a kvalitu života nemocných s tímto chronickým, bolestivým, progredujícím a invalidizujícím onemocněním.

Rigorózní práce je poměrně rozsáhlá, čítá 121 stran textu, dále šest stran seznamu literatury včetně internetových odkazů a přílohy.

Posuzovaná práce je přesně v polovině rozdělena na teoretickou a empirickou část, přičemž provázanost obou částí je zřejmá. V teoretické části jsou ve třech velkých oddílech a jednom stručnějším vymezeny dle autorky relevantní témata a jsou zde uvedeny zahraniční výzkumy vztahující se k zaměření práce. Každý oddíl je dále velmi přehledně členěn do řady dílčích kapitol a subkapitol. V prvním oddílu je stručně charakterizováno onemocnění revmatoidní artritidou (dále RA) z medicínského pohledu. Druhý nejrozsáhlejší oddíl, nazvaný důsledky onemocnění na život pacienta, je věnován řadě psychologických aspektů sledované nemoci, problematice kvality života, výskytu bolesti, snížení úrovně funkčních schopností, dopadu na tělesné schéma, sexualitu, sebehodnocení a vztahy nemocného. Za přínosný lze považovat přehled metod (tabulka číslo 1) nejčastěji v zahraničí užívaných k posuzování kvality života nemocných s RA spolu s jejich charakteristikami. Zde by bylo vhodnější neoznačovat metody jako specifické, neboť jsou zde uvedeny i obecné dotazníky a škály (NHP, SF-36 a další). Analogicky u tabulky číslo 3.

Třetí oddíl je věnován tématu deprese ve vztahu k revmatoidní artritidě. Podrobně a na základě studia především zahraniční literatury jsou zde probrány souvislosti mezi tímto somatickým onemocněním a výskytem depresivních symptomů. Je otázkou, zda by na tomto místě nebylo žádoucí, podat charakteristiku depresivních poruch s odvoláním na MKN-10. I zde je na konci uveden přehled metod sloužících k detekci depresivních symptomů v revmatologii. Novou kapitolou, ve srovnání s diplomovou prací, je biopsychosociální přístup k hodnocení a léčbě RA.

Empirický výzkum má mapující charakter a je zaměřen na sledování výskytu depresivních symptomů u nemocných s revmatoidní artritidou a zjišťování možných souvislostí mezi těmito symptomy a omezením funkčních schopností jedince a jeho subjektivně vnímanou kvalitou života. Další část práce tvoří kvalitativní rozbor odpovědí ve škále depresivity.

V rámci empirického šetření byl vyšetřen soubor nemocných s RA následujícími metodami: Beckovou škálou depresivity, dotazníkem HAQ určeným k hodnocení funkčních schopností, dotazníkem kvality života SF-36 a dotazníkem pro zjištění demografických charakteristik. Výzkumný soubor tvořilo 52 pacientů (38 žen a 14 mužů ve věku 25 - 77 let, s různou délkou trvání nemoci a stupněm závažnosti klinického stavu. V době šesti měsíců sběru dat, který probíhal v Revmatologickém ústavu v Praze, byla polovina nemocných léčena ambulantně, druhá byla hospitalizována. Není zde však uvedeno, o jak dlouhou hospitalizaci se jednalo.

V rigorózní práci jsou soubor, kritéria jeho výběru, užití metody i způsob sběru dat přiměřeně popsány. Kritéria zařazení do vzorku byla přiměřená, přítomnost pouze základní diagnózy (RA), vyrovnaný poměr ambulantních i lůžkových pacientů atd. Práci by prospělo rovnoměrnější zastoupení pokud jde o pohlaví, neboť nízký počet mužů neumožňuje kvalitní srovnání.

Dále je zde podána velmi podrobná charakteristika zvolených dotazníků, včetně zdůvodnění jejich výběru. Výsledky jsou adekvátně a velmi přehledně prezentovány v textu, 21 tabulkách i barevných grafech.

Formální úprava práce je velmi dobrá, překlepy se v textu vyskytují jen ojediněle (např. skreenig na str.53) atd. Některé formulace jsou poněkud neobratné (deprese je nejrozšířenější psychologický symptom str.38, depresivní sy v textu, kontrola je faktor omezující pochopení (str.41), mnoho biologických, emocionálních a kognitivních událostí (str.42), zapotřebí zmínit, blížeji analyzovat str.97), bylo shora uvedeno atd. Ne úplně standardní je práce s citacemi (v závorkách za textem není dodržena časová chronologie a v seznamu literatury jsou uvedeni vždy jen první dva autoři a et al.

Posuzovaná práce celkově působí přehledným a sevřeným dojmem. Autorka nejde v teoretické i praktické části do šířky, ale konzistentně se drží svého vymezení. Nesnaží se o zjednodušení celé problematiky, adekvátně upozorňuje na nemožnost stanovit příčinné souvislosti i jednoznačně odlišit mezi projevy revmatoidní artritidy a depresivními symptomy. Ve svých formulacích je opatrná a ke kladu práce přispívá i podrobná diskuse.

Práce Ireny Švábové splňuje nároky kladené na rigorózní práci, nemám k ní podstatnější připomínky a doporučuji ji proto k obhajobě .

V Praze dne 23.března 2006

PhDr.Tamara Hrachovinová,CSc.